

Književnost.

Slovenska književnost.

Popevčice milemu narodu. Anton Hribar Korinjski. II. zvezek. V Celji 1899. Tiskal Dragotin Hribar. 12°. Str. 165. Cena broš. iztisku 2 K 20 h., krasno vezanemu iztisku 3 K, s pošto 20 h. več. — Vsebina tega zvezka je „Županova Minka“, ki jo je priobčil naš list v X. letniku l. 1897. Prav zato nam tudi ni treba na dolgo poročati o tem delcu. Kar je bilo o „Županovi Minki“ treznih ocen, so se do cela ujemale. Te ocene pravijo, da v „Minki“ ni mnogo pristne poezije, pač pa je preprosta povest v pesniški obliki, namenjena ljudstvu. Preprosto sliko iz domačega življenja je tudi naš pesnik hotel podati, in nič več ne. Ker mu je pa pesniška oblika že prešla v meso in kri, spravil je sliko v verze. In prav to je treba obžalovati, da je bila našemu pesniku v tem delcu oblika — postranska stvar. In jednako je sploh obžalovati, da tako nadarjen pesnik, kakor je Hribar, ne vzbuja in ne hrani v sebi one duševne energije, s katero bi se povspel med pesniki do tistega ugleda, ki se mu spodobi.

Dr. Fr. L.

Povesti. Spisal dr. Ivan Tavčar, III. zvezek. V Ljubljani. Založil pisatelj. Tiskala Ig. pl. Kleinmayr & Ferd. Bamberg. 12°. Str. 311. Cena 3 K. — Tretji zvezek Tavčarjevih povestij obsega jedno zgodovinsko novelo in jedno zgodovinsko podobo. Prva novela „Ivan Solnce“ podaja predmet iz l. 1660. Kaže nam viteza, Janeza Solnce, ki se proti običajem oženi z lepo hčerjo nekega ranarja, Ano Rozino, s čimer si nakoplje splošno preziranje in preganjanje plemstva. Mlad vitez, Jurij Ljudevit, postranski potomec Turjačana Janeza Vajkarda, cesarjevega ministra, se pa siloma polasti Ane Rozine in si jo odpelje na Turjak. Janez Solnce si poišče pravice pri vice-domu, ki je bil tedaj Volk Engelbert Turjaški, brat ministrov, a nič ne opravi. Ravno tedaj pride cesar Leopold v Ljubljano, obiše Turjak, kjer po naključju zve za rop Ane Rozine in jo dá vitez Janezu Solncu nazaj, a oni Jurij Ljudevit se ravno ob prihodu cesarjevem na Turjak s samokresom ponesreči. To je na kratko vsebina novele. Pisatelj nam iz nje predstavlja krutost tedanjega časa in posebno ošabnost in brezobzirnost nemških plemenitnikov in vitezov. Opisuje tudi slavnost prihoda cesarjevega v Ljubljano, kar še nekako najbolj zanima. Novela kaže najbolj le zunanje dogodke. Ker je romantika za sedanjí čas zastarela in ker pisatelj ne posega skoro nič v notranje bitje duha in srca ljudi, zato je povest precej suhoparna. Kaj blagega in plemenitega čitatelj tu ne najde. Tu

so sami tepci, lopovi in pustolovci. Zdi se, da našega pisatelja sploh zanimajo samo taki ljudje. — Druga povest „Grajski pisar“ je slika iz časa reformacije. Kaže nam grajskega pisarja na Visokem, na gradu, ki je last brižinskih škofov, in ta pisar snubi najprej neko kmetiško deklico, a pozneje mu je ljubša neka protestantinja, ki pride na Visoko, kateri na ljubo bi še sam protestant postal, ko bi jo smel snubiti, a je previsokega stanu. Ko odide, jo hoče še jedenkrat videti, a se ubije ob nekem prepadu. — Pravzaprav se pisatelj malo bavi s tem pisarjem, njemu je bolj na tem, da riše tedanje borbe med katoličanstvom in protestantstvom in zato vpleta razne druge ljudi in prizore. Tako se pozna, da je povest tendenciozna in naperjena proti „papistom“. Kakor govori Tavčar v prvi povesti „Janez Solnce“ z nekim zasmehom o pobožnosti srednjega veka, tako tu še bolj buta s svojo glavo ob skalo sv. Petra. Tudi v tej povesti ni najti nič globokočutnega in plemenitega, ampak rajši nasprotno.

J. Š—a.

„Rokovnjači“, narodna igra v petih dejanjih s petjem. Po Jurčič-Kersnikovem romanu spisal Fran Govekar. Tiskala in založila „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček 1899. 12°. Stranij 96. Cena 80 h. (Slovanske knjižnice 89—90 sn.) — Znani roman „Rokovnjači“ je dal tu povod jednako naslovljeni igri. Ni nam na tem, da bi preiskovali sorodnost igre in romana, ampak le igro samo hočemo malo oceniti. Vsebina igre je na kratko ta-le: Razpisanih je od oblasti trideset kron (60 gld.) za tistega, kateri bi pozvedel za roparske rokovnjače. Kmet Blaž Mozol z zvijačo zve za nekatere rokovnjače in jih izda, za kar ga rokovnjači umoré. Med izdanimi je tudi poglavar Nande ali Gropa, brat sodnika Poljaka. Rokovnjače tudi ulové, ker se je Nande sam odločil, da zapusti roparsko tolpo. Sodnik Poljak pa, ki bi moral vse obsoditi, da Nandedu bratu pomoček, da se zopet iz ječe reši. A Nandeta zopet ulové in ustrelé. To je kratka, glavna vsebina brez ozira na nekatere posameznosti, ki dejanje pojasnjujejo. Igri se takoj pozna, da je posneta po romanu. Glavni konflikt namreč se zve šele proti koncu drame, moral bi pa biti jasen že od začetka. Igri manjka zato jednote in koncentracije v osebah in v dejanju, ki je za dramo bistvena. Pisatelj je ko romanopisec navajen tajnosti dejanja razkrivati le polagoma, kar je sicer v romanu pravilno ali vsaj pripuščeno, a dramatik bi moral stopiti „in medias res“. V našem slučaju je konflikt med bratom sodnikom in bratom roparjem, ki se nam žal razkrije šele prav proti koncu tretjega de-

janja. To je bistven pogrešek, občutljiva tehnična hiba. Naj se n. pr. z našo igro primerja Shakespeareov „Hamlet“. Kako je tu že hitro od začetka jasno nasprotje med Hamletom in kraljem, kar je glavni konflikt igre! Ugovarjalo bi se nam morebiti, da je že od začetka znano, da hočejo uloviti roko-njače, med katerimi je tudi Ferdinand. To je sicer res, vendar to še na sebi ni nič zanimivega, tudi ko bi glavar roparjev bil odličnega rodu. Zanimanje se začne šele tedaj, ko zvemo, da je sodnik brat roparskega glavarja. Vendar bi se dal ta bistveni pogrešek prav lahko vsaj nekoliko popraviti. V prvega dejanja naj bi prizeru se dostavi par besed tam, kjer Nande razpisuje svojo nagrado n. pr. talo-le:

N a n d e.

(Nariše na papir konjsko glavo, potem sede in piše.) Gavrič in Poljak [— (reče tiho na stran) in ta Poljak je moj lastni brat. Brat terja mojo glavo. No pa on ne vé, da sem jaz tisti —] razpisujeta itd.

Kar je med oglatimi oklepaji, to bi se dostavilo. Ako to bravec in zlasti gledavec že tu zve, koliko večja je pozornost in koliko večja je jasnost drame! To bi jo naredilo celotno, da bi imela svoj poseben začetek in konec in predstavljala začetek in konec nekega posebnega nasprotja. To pa, kar se pové ob koncu tretjega dejanja, da namreč Poljak spozna iz pisma, da je Nande njegov brat, to mora služiti le za retardacijo, za oviro tega, kar ima priti, da se pozornost vzdržuje. Ravno tako zarota Poljakova naj bi bila služila za retardacijo, pa je pesnik tudi ni izkoristil. Ker pesnik ni pazil na koncentracijo, zato je sprejel marsikatero osebo, ki je za razvitek drame brez pomena in samo obtežuje jasnost drame. Tudi se pesnik ni izogibal praznih besed. V drami mora namreč biti vsaka beseda tehtna in karakteristična. Le take se sprejemajo. Otežkočil je pesnik predstavo drame zelo s tem, da se prizorišče prevečkrat izpreminja. Taki prepogostni premori delajo igro dolgočasno. V drugem oziru pa je igra dobra. Značaji so dobro in naravno risani, zlasti Blaž Mozol, tudi Ferdinand in Poljak; posebno ganljiv je prizor med tema dvema v petem dejanju in tudi konec Ferdinandov je opravičen. Kar se tiče dikcije, je gladka in narodna, dovtipi so nekateri izvrstni, a izkrajajo nekateri obrabljeni in vodeni. Obžalujemo, da je pesnik vpletel tu pa tam pušice, ki žalijo katoliški čut in so poleg tega še prisiljene. Tiskarska vprava je jako lepa.

Ź. Š—a.

Salonska knjižnica.

Hamlet, kraljevič danski. Zaloigra v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare. Preložil Ivan Cankar. V Gorici. Tiskala in založila „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček. 1899. 12°. Str. 208. Cena 1 K. 40 h. — Slovenski prevod Shakespeareovega Hamleta je pred nami, a ne prvi tak prevod. L. 1874. je objavljala

„Zora“ odlomke slovenskega Hamletovega prevoda, ki ga je bil priredil rajni Dragotin Šauperl, duhovnik labodske škofije, leta 1865. Dasi Šauperlov prevod nikakor ni slab, vendar rečemo z veseljem, da je Cankarjev boljši, kar je pač lahko umevno. Ni se nam zdelo vredno preiskovati, ali se opira Cankarjev prevod na Šauperla; iz nekaterih sličnosti, katere smo našli, tudi še ne moremo sklepati, koliko odvisen je prvi prevod od drugega. Da je Shakespeare prevajati težko, to ve vsakdo, ki je več angleškega jezika in je čital tega velikana. Angleške določne besede in kratki izrazi se nemalo upirajo naši slovenščini. Vendar se Cankarjev prevod čita jako gladko, in mislimo, da bi bil tudi z odra dobro umeven. Seveda čisto vse¹ se ni dalo izraziti v slovenščini primerno brez znatne premembe, zato je parkrat morala na pomoč priti opombica pod črto. Tudi kaka slovniška ali besedna oblika utegne manj ugajati slovničarju: a v obče smemo biti s prevodom prav zadovoljni in bi želeli, da bi gospod prelagatelj preložil še nekatere druge drame angleškega velikana, počasi, skrbno in lepo, da se bomo lahko tudi v slovenskem slovstvu ponašali s Shakespeareom. „Salonska knjižnica“ pa si bo s takimi deli, kakršne je Cankarjev prevod, pridobila sposobnost za naše — žal še tako maloštevilne — slovenske salone.

Dr. Fr. L.

Knjige družbe sv. Mohorja za l. 1900.

Koledar družbe sv. Mohorja za navadno l. 1900. Str. 144—80. 4.º — Vsakemu udu naše slavne družbe je najbolj všeč koledar. Kakor raste zanimanje za družbo, tudi se povečuje tudi koledar. Ta letnik nam podaja različne životopise, kakor blage naše umorjene avstrijske cesarice Elizabete, vodja družbe sv. Mohorja dr. Valentina Müllerja in vzornega slovenskega rodoljuba Janeza Hausenbihlerja. Primerno času je pisana povest „Stara in nova hiša“, kjer nam slika pisatelj Fr. Finžgar dveh družin nasprotne čednosti: tukaj poštenost, pravičnost in bogaboječnost, tam oholost, prevzetnost, versko malomarnost z mnogimi nasledki. Dr. Ivan E. Krek v „Božjem blagoslovu“ zna zelo ganljivo pripovedovati o odiranju svojega bližnjega in o usmiljenosti. „Norec“ (spisal Fr. Ks. Meško) nam podaja bedno in žalostno življenje bedastega človeka, in P. Bohinjec nas poučuje o početku nedolžne kletvice „Pri moji kokoši“. Iz domače zgodovine imamo letos jedrnat mikavni popis slavne božje poti „Sveta Gora pri Gorici“. Za vsakega pravdarja pa je po-

¹ Tako n. pr. str. 45 Horacij:

O solnca mi! to je neznano čudo!

Tu ne umemo, zakaj bi ne bil po izvirniku („O day and night, but this is wondrous strange“) rajši rekel:

O dan, o noč, to je neznano čudno!